

Datum
2020-10-30
Vår referens
Anne Brontér
Planarkitekt
Anne.Bronter@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Samnyttjande av park för förskola SBN-2019-1224

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav 2019-11-20, inom ramen för Malmö stads budget 2020, i uppdrag till stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, servicenämnden och förskolenämnden ”att se över nuvarande norm kring hur stadens grönytor i större utsträckning kan samnyttjas med syfte att möta behovet av lektytor för förskolan”. Uppdraget ingår i avsnitt "Stadsutveckling och klimat".

Lämpligheten av att planera för del av friytan förlagd till parkmark hör ihop med bedömning av närhet till park, parkens storlek och lämplighet, och den egna gårdens förutsättningar att fungera som huvudsaklig friyta. Den egna gården används trots allt mycket, för de yngre barnen och ofta för alla barn under eftermiddagen.

Det finns flera fina exempel på förskolor som samnyttjar park på ett sätt som utvecklar verksamhetens kvalitet. Det går däremot inte att med det underlag som arbetet funnit hitta övertygande belegg för att fördelarna med samnyttjande av park för förskola (med syfte att minska behovet av friyta på egen gård) överväger nackdelarna. Om man trots det vill öka andelen samnyttjande, behöver flera andra aspekter utredas för att ge ett mer komplett beslutsunderlag.

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner rapporten ”Samnyttjande av park för förskola”.
2. Stadsbyggnadsnämnden överlämnar rapporten ”Samnyttjande av park för förskola” till kommunfullmäktige.
3. Stadsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige rekommendera tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden, förskolenämnden och servicenämnden att fördjupa utreda konsekvenserna och möjliga lösningar för ett utökat samnyttjande för förskola. Inom arbetet ska övriga berörda förvaltningar medverka i syfte att belysa genomförbarheten, till exempel miljöförvaltningen.
4. Stadsbyggnadsnämnden ger stadsbyggnadskontoret i uppdrag att förtydliga riktlinjer i ”Friytor vid förskolor och skolor” i avsnitt som rör samnyttjande av park för förskolor. Arbetet ska ske i samarbete med fastighets- och gatukontoret, förskoleförvaltningen, serviceförvaltningen och miljöförvaltningen.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse SBN 201112 Samnyttjande av park för förskola
- Rapport Samnyttjande av park för förskola
- Bilaga fallstudier förskolor
- Forskningsöversikt

Beslutsplanering

Stadsbyggnadsnämnden 2020-06-17

Stadsbyggnadsnämnden 2020-11-12

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Ärendet

Kommunfullmäktige gav 2019-11-20, inom ramen för Malmö stads budget 2020, i uppdrag till stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, servicenämnden och förskolenämnden ”att se över nuvarande norm kring hur stadens grönytor i större utsträckning kan samnyttjas med syfte att möta behovet av lektytor för förskolan”. Uppdraget ingår i avsnitt "Stadsutveckling och klimat".

Malmö arbetar sedan tidigare endast i begränsad skala med samnyttjande av park för förskola. De nuvarande riktlinjerna för friytor (antagna av stadsbyggnadsnämnden) anger istället att friytan ska planläggas som kvartersmark på förskolans egen tomt.

Det finns idag förskoleplatser till alla barn i Malmö som efterfrågar det, men det finns områden i staden där det är brist och man därför kan behöva ha sitt barn i förskola på längre avstånd ifrån hemmet än normalt. Befolkningsökningen, men framför allt behovet av att bygga om eller riva gamla uttjänta lokaler, är de faktorer som gör att Malmö behöver planera och bygga nya förskolor.

Malmö har liten mängd allmän park jämfört med andra stora städer i Sverige. Många parker i Malmö är därför väldigt välbesökta, men det finns också parker som är mindre nyttjade. Parker är olika väl lämpade som friytor för barn, beroende av läget i staden (vägar, vatten, buller, luft- och markföroreningar) men också beroende av parkens karaktär. För barn är det viktigt med miljöer som går att påverka, och som är tillåtande för till exempel kojbygge och slitage.

De flesta förskolor i Malmö idag har tillräckliga friytor på egen tomt som når upp till de riktlinjer som staden tagit fram. I planeringen av nya detaljplaner finns det en ambition att många förskolegårdar ska kunna användas av kringboende när verksamhetens är slut för dagen, och att dess grönska ses som en tillgång för staden som helhet. Förskolan är dock fri att själv avgöra om detta ”omvända samnyttjande” fungerar i vardagen genom att låsa eller hålla grindar öppna.

Det är ovanligt med riktlinjer kring samnyttjande av park för förskola i Sveriges kommuner idag. Däremot förekommer samnyttjande i olika former i vissa kommuner. Göteborg använder del av parker i vissa områden för skola och förskola, men har då också egen gård motsvarande Malmös lägsta mått. Andra kommuner planlägger delar av parker som kvartersmark, för att kunna hantera stängsel etc så att det ska passa förskoleverksamheten. Stockholm har ett

marknadsanpassat angreppssätt kring friytor, där nya förskolor i centrala lägen hänvisar till parker för utevistelse i stor utsträckning, men där förskolor i mindre centrala lägen ges friytor som är i linje med Boverkets rekommendationer. Parker i centrala lägen har därför i vissa fall ett mycket högt slitage.

Det finns relativt lite forskning som är direkt applicerbar på fenomenet samnyttjande av park för förskola, men det finns pågående större forskningsprojekt i Stockholm och Uppsala. Däremot finns det rikligt med forskning på olika aspekter av förskolors utevistelse och utemiljö, som går att använda. Forskningen pekar på att samnyttjande generellt leder till att barnen rör sig mindre och är mindre fria i leken. Förskolor med egen gård av bra kvalitet tenderar att vara ute mer över dagen, och även röra sig mer i närområdet.

I arbetet har tre förskolor i Malmö med liten egen gård och som på olika sätt samnyttjar allmän park utvärderats. Barn har på plats i park och på gård fått ge sin bild av miljön; även personal, park- och markförvaltare har intervjuats. Generellt går att sluta sig till att besöken i park är uppskattade, men är kringskurna av säkerhetsaspekter och att barnen hela tiden måste förhålla sig till personalens direktiv. Besöken i park och promenaden dit ger å andra sidan fina tillfällen till samtal, och är ett värdefullt sätt att öva språkutveckling. Det är också ett sätt att lära känna sin stad, och i barnens takt upptäcka andra miljöer än de invanda.

De minsta barnen är i dessa undersökta fall hänvisade till den egna gården, vilket gör att samnyttjandet inte kommer dem till del. På eftermiddagen är alla barnen ute på den egna gården, eftersom de blir hämtade vid lite olika tider. Det framkom också att om den ordinarie personalen inte är på plats är det svårare att lämna förskolans tomt.

Slutsats

Lämpligheten av att planera för del av friytan förlagd till parkmark hör ihop med bedömning av närhet till park, parkens storlek och lämplighet, och den egna gårdens förutsättningar att fungera som huvudsaklig friyta. Den egna gården används trots allt mycket, för de yngre barnen och ofta för alla barn under eftermiddagen.

Det finns flera fina exempel på förskolor som samnyttjar park på ett sätt som utvecklar verksamhetens kvalitet. Det går däremot inte att med det underlag som arbetet funnit hitta övertygande belegg för att fördelarna med samnyttjande av park för förskola (med syfte att minska behovet av friyta på egen gård) överväger nackdelarna. Om man trots det vill öka andelen samnyttjande, behöver flera andra aspekter utredas för att ge ett mer komplett beslutsunderlag.

Ansvariga

Anna Holmqvist Planchef